

Ders 7. Çevirinin kültürlerarası iletişimdeki rolü (Дәріс 7. Аударманың мәдениаралық қарым-қатынастағы рөлі)

Ders planı (Дәрістің жоспары):

1. Çeviri ve kültür ilişkisi
2. Kültürlerarası iletişim aracı olarak çeviri
3. Çevirmenin kültürlerarası iletişime katkısı

Çeviri ve kültür ilişkisi

Günümüzdeki küreselleşen dünya üzerindeki çeviri faktörünün önemini ve çeviri eyleminin insanların günlük hayatlarının ne kadar önemli bir yer kapladığını işaret etmektedir. Çeviri bütün çağlarda karşımıza çıkarak insanlar arasındaki bir bağlantı ve köprü olmuştur. Bugün, çevirinin sadece diller arası değil, aynı zamanda kültürler arası iletişimin bir süreci olarak evrensel olarak kabul gören bir bakış açısidir ve dilsel fenomenleri yabancı bir dile çevirirken asıl sorun onların anlamlı özelliklerinin aktarılmasıdır.

Çeviri sadece dilsel bir eylem değil, aynı zamanda kültürel bir eylemdir, kültürlerin sınırında birleşim eylemidir. Çeviri bir kültür aktarımıdır. Hakkını vererek çeviri yapmak için çevirmen, hem kaynak dilin hem de hedeflenen dilin kültürel yapısına vakıf olmak gerekir. İyi bir çeviri yapabilmek için iki temel beceriye sahip olunması gerekir:

- 1) Kültür edinci
- 2) Metin edinci

Çeviri uzmanları Şaffner ve Eser'e göre, (çev. Deniz Ekeman) kültür edinci kaynak ve hedef kültür hakkında bilgi, farkındalık ve uzmanlıktır.

“Kültür edinci kişinin kendi üyesi olduğu kültürden ve içinde bulunduğu durumdan soyutlama yabancı kültürü izleme bunları yaparken de gözlemlerini ve oluşturduğu varsayımları belli bir iletişimsel durumda hedefi ve kültürü gözeterek uygulama becerisidir”. Özet olarak, burada iki kültürün incelenmesi, bunun öneminin kavranmasından söz ediliyor.

Metin edinci aslında metne hakim olmak. Metin edinci, altyapı olarak edinilmiş olan kültürel oluşumların üzerine kaynak metne oturtmak yoluyla metni anlamak ve kavramak.

Dili kültürün bir bileşeni olarak anlamak, birleşik bir sosyo-kültürel eğitim, kültürlerarası iletişim eylemi olarak çeviriyi anlamamıza yol açar.

Ünlü çeviri bilimcisi A.D Schweitzer, çeviriyi «hedeflenmiş (“çeviri”) birincil metnin analizine tabi tutulan ikincil metnin (meta metin) başka bir dilsel ve kültürel ortamda birincil metnin yerini aldığı tek yönlü ve iki aşamalı bir dillerarası ve kültürlerarası iletişim süreci olarak tanımlar; birincil metnin iletişimsel etkisinin iletilmesine yönelik bir kurulumla karakterize edilen, iki dil arasındaki, iki kültür ile iki iletişimsel durum arasındaki farklılıklarla kısmen değiştirilen bir süreç” olarak tanımlamaktadır»

Tercüman, kültürünün temsilcisi olarak, aynı zamanda kültürler arası bir alanda sanki iki (ve bazen daha fazla) kültür arasında bir bağlantı görevi görür.

Tercümanın hem kültürünü hem de çevirinin yapıldığı dilin kültürünü mükemmel bir şekilde anlaması ve hissetmesi, kültürler arasındaki farklılıkları anlaması, yabancı kültürün özelliklerini doğrudan yansıtan dilsel fenomenin eşdeğerini bulması, kültürler arası iletişimdeki katılımcılar arasındaki keskin köşeleri yumuşatması, en doğru olanı seçmesi ve aynı zamanda doğru çeviriyi yapması gerekir.

İngiliz Toplumbilimci Eliot Taylor'a göre kültür, toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun kazandığı bilgi, sanat, ahlak, gelenekler ve benzeri yetenek ve alışkanlıkları kapsayan bir bütündür.

Kültür insanın yaşamda sosyal yönden miras olarak aldığı unsurları içerir. Bu bağlamda kültür, insan kavramıyla paralellik gösterir. Zira her insan topluluğu, değişik yapılarına rağmen kendine özgü kültüre sahiptir. Kültür, tarihsel bir ürün olmak üzere oluşmuş, geleneklerine bağlı bir toplum içinde onun medeni donanımı ve araçları ile karşılıklı etkileşim sonucunda ortaya çıkmış unsurların kaynaşması ile bir bütün haline gelmiştir.

Modern toplumda çatışmaları önlemek için tüm koşullar ve önkoşullar vardır, ancak kültürler arası hoşgörü ve karşılıklı saygı politikasına bağlı kalırlar. Aynı zamanda, bir toplumda ya da başka bir toplumda meydana gelen kültürler arası etkileşimin tüm süreçlerinin medyada doğru bir şekilde, kimsenin çıkarlarına lobi yapmadan, bu etkileşimin bir tarafını kabul etmeden aydınlatılması ve çevirinin sırayla aydınlatıcı bir işlevi yerine getirmesi çok önemlidir.

Dil ve kültür birbirine bağlıdır: dil sadece kültürel gerçekliği ifade etmekle kalmaz, aynı zamanda ona şekil verir. Bir dil ögesinin anlamı, yalnızca kullanıldığı kültürel bağlamla tutarlı olduğunda açıktır.

Küreselleşen günümüz dünyasında kültürler ve ülkeler her gün daha fazla iletişim ve işbirliği içerisinde olmak zorundadırlar. Çevirmen iletişimi engelleyen unsurları doğru tespit edip, verilmek istenen mesajı düzgün bir şekilde iletmekle yükümlüdür.

Dil ve kültür öylesine iç içedir ki, biri olmadan diğeri var olamaz. Dili iyi bilmek ancak o kültürü de çok iyi tanımakla mümkündür. Çevirmen sadece her iki kültürün inceliklerini bilmez; aynı zamanda kültürler üstü hareket edebilen bir uzmandır. Çeviri bir iletişim şekli olduğuna göre öncelikle iletişimi mümkün kılan veya engelleyen faktörleri incelemek gerekir. Bir metni en düzgün bir şekilde amacına uygun olarak diğer dile aktarabilmek için çevirmenin kültürel bağlamda genel olarak neleri bilmesi ve göz önünde bulundurması gerekir?

Kültürlerarası iletişim aracı olarak çeviri

Kültür kavramı küresel ve yerel dinamiklerden etkilendiği için, günümüzde yeniden tanımlanmaktadır. Artık ülkeler ve kültürler arasındaki sınırlar kalkmakta ve insanlar çok kültürlü ortamlar oluşturarak birlikte yaşamaktadırlar. Kültürler arası kavramını anlamlı kılan, sınırları belli olan kültürler kalmadığı için yeni bir anlayışa gerek duyulmaktadır.

Öncelikle çeviri denildiği zaman, kültür yapısını bu kavramdan ayrı tutmak imkânsız olur. Her çeviri olgusu muhakkak bir kültürel aktarımdır. Çeviri süreci farklı kültürlerle hizmet ederek insanoğlunun hislerini aktaran bir süreçtir. Çeviri

olgusu olmadan farklı millet ve kültürlerin iletişimi gerçekleşmesi mümkün olamaz. Çeviri fenomeni kültürel iletişimdir. Çeviri kültürler yumağı içinde yer alan, kültürden ayrıştırılması olanaksız bir etkinliktir (Eruz, 2008, s. 19-38).

Kültürler arası iletişimde tercümenin önemi oldukça büyüktür. Çünkü farklı dilleri konuşan insanlar arasında iletişim kurulurken dil bariyerleri ortaya çıkabilir. Tercümanlar, farklı dilleri konuşan insanlar arasında anlaşmayı sağlayarak, kültürler arası etkileşimlerin daha sağlıklı ve verimli bir şekilde gerçekleşmesine yardımcı olurlar.

Tercümanlar, sadece kelimeleri ve cümleleri çevirmekle kalmaz, aynı zamanda farklı kültürel perspektifler arasında bağlantı kurarlar. Bu, insanların birbirlerinin kültürlerine daha fazla anlayış göstermelerine yardımcı olur ve karşılıklı olarak saygı duymalarına katkı sağlar.

Kültürler arası iletişimde tercümanlar aynı zamanda yanlış anlamaların ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan yanlış anlaşılmanın da önüne geçebilirler. Tercümanlar, konuşmacıların niyetlerini ve düşüncelerini doğru bir şekilde aktararak, iletişimde güvenilir bir ortam sağlarlar. Sonuç olarak, kültürler arası iletişimde tercümenin önemi büyüktür. Tercümanlar, farklı kültürler arasındaki anlaşmayı ve etkileşimi kolaylaştırırken, yanlış anlaşılmanın ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan çatışmaların önüne geçerler.

İletişimde yer alan tarafların kültürleri, iletişim sürecinde önemli bir rol oynar ve tercüme işleminin doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi için bu kültürlerin anlaşılması gereklidir. Öncelikle, tercümanların, her iki kültür hakkında da yeterli bilgi sahibi olması gerekir. Tercümanlar, kaynak ve hedef kültürlerin değerleri, normları, inançları, gelenekleri ve dil yapıları hakkında detaylı bilgi sahibi olmalıdırlar. Bu, tercüme sürecinde ortaya çıkabilecek kültürel farklılıkları ve yanlış anlamaları azaltabilir.

İkincisi, kültürler arası iletişimde, iletişimde yer alan tarafların karşılıklı anlayışı önemlidir. Tercümanların, kaynak ve hedef kültürler arasında köprü oluşturarak, tarafların birbirlerinin kültürlerine saygı göstermelerini ve anlamalarını kolaylaştırması gereklidir. Bu, kültürler arası etkileşimlerin daha verimli ve olumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlayabilir.

Son olarak, kültürler arası iletişimde açık ve net bir iletişim kurulması gereklidir. Tercümanlar, kaynak ve hedef diller arasında doğru bir şekilde aktarım yaparak, tarafların birbirlerini daha iyi anlamasını sağlarlar. Ayrıca, tercümanların, iletişimde yer alan tarafların dil becerilerini ve kültürel farklılıklarını anlamalarına yardımcı olması da önemlidir. Tüm bu faktörlerin dikkate alınması, tercüme öncesinde kültürler arası iletişimin önemini vurgular. Kültürler arası iletişimde, tercümanların doğru bir şekilde hareket etmesi, tarafların birbirlerini daha iyi anlamasını ve anlaşmasını sağlayarak, başarılı bir etkileşim ortamı oluşturur.

Tercümanlar, iki farklı kültür arasında tercüme yapmadan önce birçok şeye dikkat etmelidir. Bu, tercüme sürecinde karşılaşılabilecekleri zorlukları azaltabilir ve daha doğru bir tercüme işlemi gerçekleştirmelerine yardımcı olabilir. İşte, tercümanların dikkat etmesi gereken bazı hususlar:

1. Dil becerileri: Tercümanların, kaynak ve hedef dillerde yüksek seviyede dil becerilerine sahip olmaları gereklidir. Tercümanlar, kaynak metni doğru bir şekilde

anlamalı ve hedef dili doğru bir şekilde kullanarak, anlamı doğru bir şekilde aktarmalıdır.

2. Kültürel farklılıklar: Tercümanlar, kaynak ve hedef kültürler arasındaki farklılıkları anlamalı ve buna göre hareket etmelidirler. Her kültür, kendi normlarına, değerlerine, inançlarına ve geleneklerine sahiptir ve bu farklılıklar, tercüme sürecinde karşılaşılabilecek zorlukları artırabilir. Tercümanlar, kültürel farklılıkları anlamak ve uygun şekilde hareket etmek için araştırma yapmalıdırlar.

3. Konunun özelliği: Tercümanlar, tercüme edecekleri metnin konusunu ve özelliğini anlamalıdır. Bazı konular, örneğin tıp veya hukuk, özel terimler ve jargonlar içerebilir. Tercümanlar, bu konulara ilişkin özel bilgi ve becerilere sahip olmalıdırlar.

4. İletişim kurma becerileri: Tercümanlar, kaynak dil konuşan kişi veya kişilerle etkili bir iletişim kurmak için iyi iletişim kurma becerilerine sahip olmalıdırlar. İletişim kurma becerileri, anlaşmazlıkları çözmeye, açıklamaları yapmaya ve kaynak metni doğru bir şekilde anlamaya yardımcı olabilir.

5. Teknoloji: Tercümanlar, teknolojik araçları kullanarak tercüme işlemini kolaylaştırabilirler. Örneğin, tercüme hizmetleri için özel yazılımlar, tercümanların hızlı ve doğru bir şekilde tercüme yapmasına yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, tercümanların iki farklı kültür arasında tercüme yapmadan önce, dil becerileri, kültürel farklılıklar, konunun özelliği, iletişim kurma becerileri ve teknoloji gibi birçok faktöre dikkat etmeleri gereklidir.

Günümüzde çevirmene kültür uzmanı denilmesinin sebebi kültür ve çevirinin iç içe olduğunun bir göstergesidir. Özellikle bir çevirmen erek kültürü benimseyerek iletişim durumuna göre kaynak metni işlevsel bir şekle koyarak erek dile aktaran kimsedir. Bu anlamda da kendisinin bir kültür uzmanı olması gerekmektedir. Her bir çeviri eyleminin kültürel ve erek odaklı bir ürün olduğunu hatırlamak gerekir. Bazı bireylerin yanlış sandıkları şeyler başka kültürlerde çok doğru ve güzel görünmektedir. Her millet ve ulus bir kültürü temsil etmektedir.

İnsanoğlu var olduğundan beri çeviri hep var olmuştur. İnsanların birbirleriyle iletişim kurmasını sağlayan çeviri olgusu kültürler arası iletişim olarak öne çıkmaktadır. Yani çeviri bir dil ve kültür aktarımıdır. Özellikle tarihe bakıldığında zaman, insanların bilim ile tanışmadığı zamanlarda bile çeviri olgusunun daima var oluşu gözümüze çarpmaktadır. Günümüzdeki globalleşen dünya üzerinde çeviri faktörünün aynı zamanda yaşantımızda ne kadar önemli bir rol aldığını görebiliriz.

Globalleşen dünyada farklı kültür ve dillere sahip olan birçok insan, farklı alanlarda anlaşmalar yapıp iş birliği içerisinde faaliyetler yürütmektedir. Bragina'ya göre bu çağ çeviri çağıdır. Kaynak kültür ve erek kültür birbirini yansıtan ayna gibidirler. Örneğin dünyada uluslar arası ekonomik, finansal, politik, çevresel, sosyal, kültürel sorunlar çıkmaktadır. Zira bu tarz küresel sorunları ülkeler arasındaki bağlar çözmektedir. Bu uluslararası sorunları ancak çeviri yoluyla çözülmektedir. Toplumlar kültürleriyle kimlik kazanırlar. Toplumu oluşturan bireyler her gün az ya da çok çeviri ile iç içe bir yaşam sürdürmektedirler. Her kültürün başka deyişle farklı örf ve adetlerin canlanması diğer dillere çevrilmesi ile

hayat bulmaktadır. Örneğin; televizyonda izlenen birçok program ve yapımın aslında çevrilmiş bir yapıt olduğunun çoğu zaman ayırımına varılmamaktadır bile. Toplumlar için vazgeçilmez bir bilgi, eğlence ve kültür kaynağı olan televizyondaki programlar farklı biçimde ve oranda erek dile çevrilmektedir.

Çevirmenin kültürlerarası iletişime katkısı

Çeviri bir iletişim eylemidir ve çevrilmesi gereken metin de bu eylemin ana ürünüdür. Çevirmen ise, belli bir dünya görüşü, değer yargıları, tutkuları, inançları ve her insan gibi duyguları olan bir kimsedir. Kaynak metni anlama ve bilişsel çözümlene sürecinde kararlarını tamamen özgürce verebilen bir çevirmenin çeviri yorumlamasını gerçekleştirirken tamamen tarafsız kalmasını beklemek olanaksızdır. Ancak çevirmenin metni yorumlarken tüm bu insani özelliklerini en aza indirerek kaynak metne yaklaşımı beklenen bir durumdur. Nitekim tarihsel süreç içerisinde çeviri eylemini gerçekleştirirken bu tür öznel tutumlarından vazgeçmeyen çevirmenlerin farklı cezalara çarptırıldıkları aşıkardır. Ancak çağdaş çeviri anlayışı içerisinde çevirmenin önemli bir yeri vardır. Çevirmen kaynak metinden sosyo-kültürel bağlam dahilinde oluşturduğu çeviri ürünü ile kültürlerarası bir uzman kişiliği taşımaktadır. Bu anlamda Ammann düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir. Çeviriyle ilgili çağdaş kuramlarda çevirmenin rolüne büyük önem verilmektedir. Bu kuramlara göre çevirmen kültürlerarası iletişim uzmanı niteliğindedir, oysaki eski kuramlarda çeviriyi yapan kişi her şeyden önce iki dil arasında “aracılık eden kişi” olarak görülür. Bir çevirmen kültürlerarası iletişim alanındaki görevini, ancak yaptığı görevle ilgili kararlarını ve davranışlarını bağımsız olarak kendi belirleyebildiği takdirde gereğince yerine getirebilir (Ammann, 2008:57).

Çeviri yaparken bir düşünce etkinliği içerisinde olan çevirmen, kültürlerarası bir iletişimin kurulması görevi yapmaktadır. Çevirmen kaynak metinden erek metne çeviri yaparken aynı zamanda da her iki metnin oluşturulduğu dillere sahip toplumlararası iletişimi de gerçekleştirmesine katkıda bulunmaktadır. Kültürlerarasında düşüncelerin değişimine olanak sağlamaktadır. Kültürlerarası iletişim uzmanı olan çevirmen, yaptığı işin ne kadar önemli bir etkinlik olduğunun bilincinde olmak zorundadır. Bu nedenle sürekli olarak kendini alan bilgisi, sosyo-kültürel yapıların değişimi ve dünyadaki yeni gelişmeler yönünde bilgilerini yenilenmesi çok önemlidir. Bu anlamda Hönig şöyle söylemektedir. Çeviri bir kültürden diğerine bir köprüdür. Çevirmenler ise anlaşma köprüsünü inşa eden uzmanlardır. Çeviri köprüsü, iki farklı kültürü ve dil toplumunu birbirine bağlar ve böylece sözcüklerin ve düşüncelerin iki kültür arasında serbest değişimini mümkün kılar. Çeviri köprüsü, metinleri sorunsuz şekilde bir taraftan diğer tarafa aktarmaya yarar (Tosun, 2017:266).

Metin türlerine göre farklı anlamlar taşımaktadır. Bilimsel eserler her kültürdeki bireyler için aynı anlamları taşıırken, edebi metinler herkes için farklı anlamlar taşımaktadır. İşte bu bağlamda çevirmen, kültürlerarası iletişimin olumlu yönde sağlamayabilmesi için, erek okuyucunun kültürünü, zevkini, dünya görüşünü ve anlayışını göz önünde bulundururken, erek okurun toplumsal değer yargılarına da

dikkat etmek zorundadır. Çünkü her metin okuruna belli bir mesaj vermektedir. Ayrıca çevirinin merkezi haline getirilen çevirmenin özneliği bir metnin anlaşılabilirliği konusunda belirleyicidir. Yani bir metinden anlaşılan iletiyi aktarma işlemi çevirmen deneyimleri ile orantılıdır.

Çevirmenin kaynak kültürden erek kültüre çeviri yaparken, her iki metinde farklı koşullarda ve zamanda oluşacağından metin de bazı değişimlerin olması kaçınılmazdır. Çevirmenin okuruna yeni bir ürün sunarken kaynak metnin kültürel olgularını ve metnin asıl işlevini asla göz ardı etmemesi gerekmektedir. Aksi hale çevirmenin erek metin için yapacağı yorumlama bazı hukuki ve etik sakıncaları da beraberinde getirebilir. Çevirmenin yorumunun hem kaynak metin yazarı tarafından hem de erek okur tarafından kabul görmesi çeviri ürününü güvenilir kılacaktır. Çünkü kültürlerarası buluşmanın sağlandığı ortam çevirmen yorumuyla gerçekleşecektir. Bu anlamda Yücel şöyle düşünmektedir: Çevirmen, kaynak metni oluşturan zamanın, uzamın, kültürün, okur kitlesinin belirlediği gibi, bir erek metni hangi amaca ve işleve yönelik olduğu konusunda kararlar alabilen bir kişi olarak değerlendirilmektedir. Bu kararları alırken salt kendi beklentilerinin dışında kendisine uzman olarak başvuran bir işverenin (Auftraggeber) isteklerini de gözetmeli ve onları yerine getirmelidir (Yücel, 2016:240).

Çeviri sürecinin belirlenmesinde, çevirmen ile işveren arasında anlaşma çevirmen kararlarını etkilemeyecek seviyede olmalıdır. Bu konuyu değerlendirecek kimse çevirmenin kendisidir ve bir uzman olarak çeviri kararı verecek kendisidir. Çevirmen, kapsam alanı genişleyen çeviri etkinliğini göz önünde bulundurmalı ve sürekli olarak bilgilerini kontrol ederek güncellemelidir. Çevirmen her iki dilin de dilsel yapılarını çok iyi bilmelidir. Dillerin kendilerine özgü dil yapılarının çözümlenmesi gereken çevirmenin, farklı kültürlere ait düşünce ürünlerinin dilsel inceliklerini yorumlarken özgür düşünme yeteneğine sahip olması gerekmektedir. Çünkü kaynak metni yeniden kaliteli bir şekilde ifade edilmesi çevirmenin yeteneğine bağlıdır. Metin yorumlayıcısı olarak çevirmen, çeviribilim alanındaki paradigma değişimi ile, çevirdiği metnin nasıl anlaşıldığını düşünmek zorundadır.

Çevirmenin kendi toplumsal yargılarından sıyrılarak, kaynak metni anlama sürecinde ne tür etkenlerin rol oynadığının farkındalığına varması beklenmektedir. Böylece kendi sınırlarının bilincine varacak olan çevirmen, okurun anlama sürecini de göz önünde bulunduracaktır. Çevirmen çeviri sürecinde kaynak metni anlamak için zihinsel analizler yapmak zorundadır. Bu işleyiş esnasında çevirmenin bireysel ve toplumsal yargılara bağlı özgün özellikler ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan kaynak metnin kültürel bağlam içerisinde değerlendirilerek yorumlanması gerekmektedir. Bu bağlamda bazı sözcüklerin veya sözcük öbeklerinin tam olarak anlamlarına ulaşmak mümkün olamayabilir. İşte bu yüzden aynı yapıtların farklı çeviri ürünleri ortaya çıkabilmektedir.

Çevirmenin metnin tam anlamına ulaşma ve erek dilde yeniden oluşturma sürecinde diğer bilimsel disiplinlerden faydalanma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çevirmenin kaynak metinde bulunan sözcüklerin tarihsel süreç içerisinde taşımış olduğu anlamların tüm ayrıntılarını bilmek durumundadır. Ancak bu tür bir bilgiye sahip olmak oldukça zordur. Fakat çevirmen metin yorumlayıcısı olarak kendi çalışma alanında diğer bilimsel alanlarla çeviri sürecini ilişkilendirerek

uzmanlaşması önemlidir. Böylece metni oluşturan sözcüklerin tam anlamlarına veya eşdeğer karşılıklarına ulaşmak mümkün olacaktır. Çünkü çevirmenin sözcüklerin birebir eşdeğer anlamlarını değil ama anlamsal olarak eşdeğerlikleri tanıması beklenen bir zorunluluktur.

Pekiştirme soruları (Пысықтау сұрақтары):

1. Çeviri ve kültür ilişkisini açıklayınız.
2. Ünlü çeviri bilimcisi A.D Schweitzer, çeviriyi nasıl tanımlamıştır?
3. Çevirinin kültürlerarası iletişimdeki rolü nedir?
4. Kültürlerarası iletişim aracı olarak çevirinin önemini örnekler ışığında anlatınız
5. Çevirmenin kültürlerarası iletişime katkısı hakkında bilgi veriniz.

Kaynaklar (Әдебиеттер):

1. İletişim ve Medya Bağlamında Çevirmen Başvuru Kitabı. –İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2021.
2. Gimatdinova Çağaç F. Kültürlerarası İletişim Olarak Çeviri ve Kültür Edinci // The Journal of International Social Research Volume, Volume 11, Issue 59 October 2018 www.sosyalarastirmalar.com
3. Тарақ Ә. Жақсылықов А. Аударма теориясы. – Алматы: Қазақ университеті, 2013.
4. Әбішева К.М., Рахимжанов Қ.М. Аударма теориясы мен практикасының негіздері: Оқулық. – Астана: Тұран-Астана, 2014. -243 б.
5. Ersoy H. vd. Kültür Planlayıcısı Olarak Çevirmenin ve Çevirinin Erek Kültür//The Journal of International Social Research, C. 7, S. 33, 2014.
6. Gökmen E. Yabancı Dil Öğretiminde Kültürler Arası İletişimsel Edinç. Ankara Tömer Dil Dergileri, S. 120 s. 69-77, 2007.
7. Eruz S. Akademik Çeviri Eğitimi Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi. –İstanbul: Multilingual Yayınları, 2008.